

Gedragscode bestuurders gemeente Horst aan de Maas

onderwerp: Gedragscode bestuurders gemeente Horst aan de Maas

datum raad 8 oktober 2019

portefeuillehouder drs. R.F.I. Palmen

bladnummer 2019.112

griffier mr. R.J.M. Poels

agendapunt 4

Voorstel:

De “Gedragscode bestuurders gemeente Horst aan de Maas” vast te stellen.

Aanleiding:

In februari 2010 is de Gedragscode voor de bestuurders van Horst aan de Maas voor het laatst vastgesteld. Als onderdeel van het introductieprogramma voor de nieuwe raad heeft in oktober 2018 een raadsbijeenkomst plaatsgevonden in het kader van “Integriteit”. Naar aanleiding hiervan is de wens geuit de gedragscode te actualiseren.

Beoogd resultaat

Met het vaststellen van de nieuwe Gedragscode bestuurders gemeente Horst aan de Maas beschikt de raad over een geactualiseerde en gemoderniseerde gedragscode die als leidraad dient en ondersteuning biedt voor integer bestuur.

Argumenten

Op grond van het bepaalde in de Gemeentewet stelt de raad zowel voor zichzelf als voor burgemeester en wethouders een gedragscode vast. Deze gedragscode biedt handvatten voor het handelen van individuele politieke ambtsdragers en heeft tot doel hen te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid voor de integriteit van het openbaar bestuur. De gedragscode is niet rechtens afdwingbaar maar ook niet vrijblijvend. Bestuurders kunnen er op worden aangesproken. Het niet naleven van de gedragscode kan onderdeel worden van het politieke debat en kan politieke gevolgen hebben. Als basis is gebruik gemaakt van de Modelgedragscode Integriteit volksvertegenwoordigers in gemeenten, provincies en waterschappen en de Modelgedragscode Integriteit (dagelijkse) bestuurders in gemeenten, provincies en waterschappen.

In samenspraak met het college is er uit het oogpunt van uniformiteit en helderheid echter voor gekozen om één gedragscode voor alle bestuurders op te stellen met voor raadsleden en collegeleden een apart hoofdstuk uit oogpunt van uniformiteit en helderheid.

Het hoofdstuk voor raadsleden geldt ook voor burgerleden.

Op inhoud wijkt de code niet wezenlijk af van het model met uitzondering van een artikel over het gebruik van e-mail en sociale media. Op advies van de inleiders van de bijeenkomst in oktober 2018 is dit artikel toegevoegd. Ook is de toelichting op de paragrafen 2.4 en 3.4 “Gebruik van voorzieningen van de gemeente” de gedragscode aangepast op de situatie in Horst aan de Maas. Zo is bijvoorbeeld een passage over het gebruik van een gemeentelijke creditcard eruit gelaten omdat hiervan in onze gemeente geen gebruik wordt gemaakt.

Tot slot zijn de paragrafen 3.3 en 3.4 in overeenstemming gebracht met de praktijk in Horst aan de Maas.

Financiële consequenties

geen

Vervolgtraject / communicatie

- Met het college en de afdelingen HRM, Communicatie en Juridische Zaken heeft afstemming plaatsgevonden.

-

Publicatie van de gedragscode na vaststelling.

Het presidium van de gemeente Horst aan de Maas,

De voorzitter,

{HAND1}

drs. R.F.I. Palmen

De griffier,

{HAND}

mr. R.J.M. Poels

Bijlagen

Modelverordening VNG

Gedragscode bestuurders gemeente Horst aan de Maas

Behorend bij raadsbesluit d.d. 8 oktober 2019, gemeentebladnummer 2019.112.

Inleiding

Deze inleiding maakt integraal onderdeel uit van deze gedragscode. Goed bestuur is integer bestuur. Daarmee is integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid van de individuele politieke ambtsdragers, maar een gezamenlijk belang dat de hele organisatie en het hele bestuur in al zijn geledingen aangaat. De gedragscode richt zich daarom zowel tot de individuele politieke ambtsdragers als tot de bestuursorganen. Ons democratische systeem en de democratische processen kunnen niet zonder integer functionerende organen en functionarissen. Integriteit van politieke ambtsdragers verwijst naar de zorgvuldigheid die politieke ambtsdragers moeten betrachten bij het invullen van hun rol in de democratische rechtsstaat. Dat betekent de verantwoordelijkheid nemen die met de functie samenhangt en bereid zijn verantwoording af te leggen, aan collega-bestuurders en/of (leden van) de volksvertegenwoordiging en bovenal aan de burger. In de democratische rechtsstaat dient eenieder zich te houden aan de wetten en regels die op democratische wijze zijn vastgesteld. Dat geldt zeker voor de politieke ambtsdragers die (mede)verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming van die wetten en regels. Zonder dat zal het vertrouwen in de democratische rechtsstaat worden ondermijnd en het draagvlak voor de naleving van de wetten en regels verdwijnen. Vertrekpunt voor de politieke ambtsdrager is dan ook de eed of gelofte die de politieke ambtsdrager bij de ambtsaanvaarding aflegt. Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle omgang met burgers en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en medewerkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van groot belang. De volksvertegenwoordiging stelt zowel voor de eigen leden als voor de dagelijkse bestuurders (voorzitter en overige leden van het dagelijks bestuur) een gedragscode vast. Dat is zo vastgelegd in de Gemeentewet. De gedragscode is richtsnoer voor het handelen van individuele politieke

ambtsdragers en heeft tot doel hen te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid voor de integriteit van het openbaar bestuur. Voor de twee groepen van politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers en dagelijkse bestuurders) zijn in de gedragscode afzonderlijke hoofdstukken opgenomen. Veel bepalingen zijn voor de volksvertegenwoordigers en de dagelijkse bestuurders gelijk. Er zijn ook verschillen. Die hebben te maken met de staatsrechtelijke posities en met de voor hen geldende wettelijke (integriteits)regels. De gemeenteraad is een politiek orgaan. In de volksvertegenwoordigingen worden specifieke of (partij-)politieke belangen ingebracht voor het algemeen belang van de gemeente.

Deze politieke ambtsdragers krijgen het mandaat van hun kiezers en de gedragscode dient de vervulling van het kiezersmandaat te ondersteunen. Het handelen van het dagelijks bestuur en van de bestuurders staat ten dienste van de gemeente. De ambtsdragers aan wie en de organen waaraan het dagelijks bestuur is opgedragen, zijn over hun bestuurlijke handelen en over hun functioneren verantwoording schuldig aan de volksvertegenwoordigende organen. Aan het dagelijks bestuur en de bestuurders worden ook in de gedragscode bijzondere eisen gesteld om optimale openheid en controleerbaarheid mogelijk te maken. Het rechtskarakter van de gedragscode is dat van een interne regeling, als nadere invulling en concretisering van de wettelijke regels. De gedragscode bevat in aanvulling op wettelijke regels gedragsnormen en regels over procedures die de transparantie van het handelen van politieke ambtsdragers evenals van de besluitvorming over en de naleving van de normen vergroten. Zij vormt een beoordelingskader en leidraad bij twijfel, vragen en discussies. Het niet naleven van de gedragscode heeft geen rechtsgevolgen. Sprake is van zelfbinding. De regels worden in gezamenlijk debat vastgesteld door de politieke ambtsdragers zelf. In dit licht moeten de regels in de code worden gezien. Dat maakt de gedragscode evenwel niet vrijblijvend. De volksvertegenwoordigers kunnen daarop worden aangesproken en zij dienen zich over de naleving ervan te verantwoorden. Het niet naleven van de gedragscode kan dus wel onderdeel worden van politiek debat en politieke gevolgen hebben.

Integriteit is een thema dat betekenis krijgt in het handelen. Een integriteitsbeleid dat alleen op papier bestaat is slechts een dode letter. Daarom moet het handelen van politieke ambtsdragers regelmatig onderwerp van gesprek zijn, juist ook onderling, en ook daarbij geeft de gedragscode ondersteuning. De code en de voorgestelde registraties zijn instrumenten. Integriteit is uiteindelijk niet in regels te vangen. In de woorden van de schrijver C.S. Lewis gaat het om 'doing the right thing, even when no one is watching'

Integer handelen kan alleen in een cultuur en organisatie waar ook de andere waarden van goed bestuur worden nagestreefd. De Nederlandse Code voor Goed Openbaar Bestuur¹ benoemt een aantal kernwaarden van goed openbaar bestuur. Integriteit wordt hierin in één adem genoemd met openheid. 'Openheid en integriteit': "het bestuur is open en integer en maakt duidelijk wat het daaronder verstaat." De wetgeving (en de gedragscode in aanvulling hierop) bevat diverse voorschriften inzake openheid met het oog op de integriteit. Die voorschriften hebben betrekking op openbaarmaking van nevenfuncties en/of neveninkomsten, van geschenken, buitenlandse reizen, excursies en evenementen. De registraties in de codes zijn bedoeld om de transparantie te bevorderen die belangenverstrengeling en onverantwoord en/of onjuist gebruik van publieke middelen door politieke ambtsdragers moeten tegengaan. De politieke ambtsdrager is primair zelf verantwoordelijk voor zijn integriteit en hij zal zich daar in alle openheid over moeten verantwoorden.

1 De Nederlandse Code voor Goed Openbaar Bestuur (23 juni 2009) bevat basale beginselen van goed openbaar bestuur en is een informeel instrument dat een beroep doet op de eigen verantwoordelijkheid van besturen van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om gewetensvol invulling te geven aan hun taken en verantwoordelijkheden in het openbaar bestuur. De Code bevat geen juridisch afdwingbare normen.

De Nederlandse Code voor Goed Openbaar Bestuur verbindt openheid en integriteit met de kernwaarden participatie, behoorlijke contacten met burgers, doelgerichtheid en doelmatigheid, legitimiteit, lerend en zelfreinigend vermogen en verantwoording. Al deze kernwaarden klinken in verschillende mate door in de hierna volgende gedragscode.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1.1

Deze gedragscode geldt voor de bestuursorganen gemeenteraad, college van burgemeester en wethouder en burgemeester en de individuele functionarissen in die organen; de raadsleden, de burgemeester en de wethouders, als ook de burgerleden zoals bedoeld in het Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Horst aan de Maas.

Artikel 1.2

Deze gedragscode is openbaar.

Hoofdstuk 2 Raadsleden en burgerleden

Paragraaf 2.1 Voorkomen van belangenverstremgeling

Artikel 2.1

1. Het raadslid of burgerlid levert de griffier de informatie aan over de (neven)functies die openbaar gemaakt moeten worden bij aanvang van het raadslidmaatschap. Als gaande het lidmaatschap nieuwe (neven)functies aanvaard worden of de omstandigheden met betrekking tot bestaande (neven)functies wijzigen, wordt de informatie die hierop betrekking heeft binnen één week aangeleverd bij de griffier.

2. De informatie betreft in ieder geval:

a de omschrijving van de (neven)functie;

b de organisatie voor wie de (neven)functie wordt verricht;

c of het al dan niet een (neven)functie betreft uit hoofde van het raadslidmaatschap; en

d of de (neven)functie bezoldigd of onbezoldigd is.

3. De griffier legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar.

Paragraaf 2.2 Informatie

Artikel 2.2

Het raadslid of burgerlid zorgt ervoor dat vertrouwelijke en geheime informatie waarover hij beschikt veilig wordt bewaard.

Artikel 2.3

Het raadslid of burgerlid maakt niet ten eigen bate of ten bate van derden gebruik van in de uitoefening van het ambt verkregen niet-openbare informatie.

Artikel 2.4

Het raadslid of burgerlid gaat op betamelijke en correcte wijze om met het gebruik van e-mail en sociale media, zowel zakelijk als privé, vanuit het continue besef dat dit van invloed kan zijn op de uitoefening van het openbaar bestuur of de ambtsfunctie, c.q. op het aanzien hiervan.

Paragraaf 2.3 Omgang met geschenken en uitnodigingen

Artikel 2.5

1. Een raadslid of burgerlid accepteert geen geschenken, faciliteiten en diensten als zijn onafhankelijke positie hierdoor kan worden beïnvloed.
2. Onverminderd het eerste lid kan het raadslid of burgerlid incidentele geschenken die een geschatte waarde van ten hoogste € 50 vertegenwoordigen behouden.
3. Geschenken die het raadslid of burgerlid uit hoofde van zijn ambt ontvangt en die een geschatte waarde van meer dan € 50 vertegenwoordigen worden, als zij niet worden teruggestuurd, eigendom van de gemeente.
4. De griffier legt een register aan van de geschenken met een geschatte waarde van meer dan € 50. In het register is aangegeven welke bestemming de gemeente hieraan heeft gegeven. Het register is openbaar.
5. Geschenken worden niet op het huisadres ontvangen. Indien dit onverwacht toch aan de orde is, wordt dit gemeld bij de griffier.

Artikel 2.6

1. Deelname aan excursies en evenementen voor rekening van anderen dan de gemeente maakt het raadslid of burgerlid binnen één week na deelname openbaar. Daarbij wordt ook openbaar gemaakt wie de kosten voor zijn rekening heeft genomen.
2. De informatie is openbaar.

Artikel 2.7

1. Een raadslid of burgerlid meldt de griffier de ondernomen buitenlandse reizen voor rekening van anderen dan de gemeente binnen één week na terugkeer in Nederland. Hij meldt in ieder geval het doel, de bestemming en de duur van de reis en wat daarvan de kosten waren.
2. De griffier legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar.

Paragraaf 2.4 Gebruik van voorzieningen van de gemeente

Artikel 2.8

1. Het bestuursorgaan richt de financiële en administratieve organisatie zodanig in dat er een getrouw beeld mogelijk is van de juistheid en rechtmatigheid van de uitgaven en hanteert heldere procedures over de wijze waarop functionele uitgaven rechtstreeks in rekening worden gebracht of kunnen worden gedeclareerd bij de gemeente.
2. Het raadslid of burgerlid verantwoordt zich over zijn gebruik van de voorzieningen volgens de in het kader van het eerste lid vastgelegde regels en procedures.

Artikel 2.9

Een raadslid of burgerlid declareert geen kosten die reeds op andere wijze worden vergoed.

Artikel 2.10

Gebruik van voorzieningen en eigendommen van de gemeenten ten eigen bate of ten bate van derden is niet toegestaan, tenzij hier andere afspraken over gemaakt zijn.

Hoofdstuk 3 Burgemeester en wethouders

Paragraaf 3.1 Voorkomen van belangenverstrengeling

Artikel 3.1.1

1. De burgemeester levert de gemeentesecretaris de informatie aan over de nevenfuncties die openbaar gemaakt moeten worden, bij aanvang van het ambt. Als gaande de vervulling van het burgemeesterambt een nieuwe nevenfunctie aanvaard wordt of de omstandigheden met betrekking tot een bestaande nevenfunctie wijzigen, wordt de informatie die hierop betrekking heeft binnen één week aangeleverd bij de gemeentesecretaris.
2. De informatie betreft in ieder geval:
 - a. de omschrijving van de nevenfunctie;
 - b. de organisatie voor wie de nevenfunctie wordt verricht;
 - c. of het al dan niet een nevenfunctie betreft uit hoofde van het ambt;
 - d. of de nevenfunctie bezoldigd of onbezoldigd is; en
 - e. indien bezoldigd wat de inkomsten daaruit zijn.
3. De gemeentesecretaris legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar.

Artikel 3.1.2

1. De wethouder levert de gemeentesecretaris de informatie aan over de nevenfuncties die openbaar gemaakt moeten worden bij aanvang van het ambt. Als gaande de uitoefening van het ambt een nieuwe nevenfunctie aanvaard wordt of de omstandigheden met betrekking tot bestaande nevenfuncties wijzigen, wordt de informatie die hierop betrekking heeft binnen één week aangeleverd bij de gemeentesecretaris.
2. De informatie betreft in ieder geval:
 - a. de omschrijving van de nevenfunctie;
 - b. de organisatie voor wie de nevenfunctie wordt verricht;
 - c. of het al dan niet een nevenfunctie betreft uit hoofde van het ambt;
 - d. of de nevenfunctie bezoldigd of onbezoldigd is; en
 - e. indien bezoldigd – voor zover deze openbaar gemaakt moeten worden - wat de inkomsten daaruit zijn.
3. De gemeentesecretaris legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar.

Artikel 3.2

1. De burgemeester en de wethouder handelen in de uitoefening van hun ambt niet zodanig dat zij vooruitlopen op een functie na aftreden.
2. De wethouder bespreekt het voornemen tot tussentijdse aanvaarding van een functie na aftreden, met de burgemeester.

Artikel 3.3

1. Burgemeester en wethouders sluit de burgemeester en een wethouder gedurende een jaar na

aftreden uit van het tegen beloning verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de gemeente.

2. De uitsluiting geldt niet bij aanvaarding van een dienstbetrekking bij de gemeente waar hij burgemeester, onderscheidenlijk wethouder was. Voor werving, selectie en indiensttreding bij de gemeente zijn de voor het ambtelijk personeel geldende regels ter zake van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3.4

1. Burgemeester en wethouders draagt de burgemeester en een wethouder niet eerder dan een jaar na aftreden voor als kandidaat voor benoeming tot commissaris dan wel bestuurslid van een verbonden partij.

2. Onder verbonden partij wordt verstaan hetgeen hieronder wordt verstaan in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Paragraaf 3.2 Informatie

Artikel 3.5

De burgemeester respectievelijk de wethouder zorgt ervoor dat vertrouwelijke en geheime informatie waarover hij beschikt veilig wordt bewaard.

Artikel 3.6

De burgemeester respectievelijk de wethouder maakt niet ten eigen bate of ten bate van derden gebruik van in de uitoefening van het ambt verkregen niet openbare informatie.

Artikel 3.7

De burgemeester respectievelijk een wethouder gaat op betamelijke en correcte wijze om met het gebruik

van e-mail en sociale media, zowel zakelijk als privé, vanuit het continue besef dat dit van invloed kan zijn op de uitoefening van het openbaar bestuur of de ambtsfunctie, c.q. op het aanzien hiervan.

Paragraaf 3.3 Omgang met geschenken en uitnodigingen

Artikel 3.8

1. De burgemeester respectievelijk de wethouder accepteert geen geschenken, faciliteiten en diensten als zijn onafhankelijke positie hierdoor kan worden beïnvloed.

2. Onverminderd het eerste lid kan de burgemeester respectievelijk de wethouder incidentele geschenken die een geschatte waarde van ten hoogste € 50 vertegenwoordigen behouden.

3. Geschenken die de burgemeester respectievelijk de wethouder uit hoofde van zijn ambt ontvangt en die een geschatte waarde van meer dan € 50 vertegenwoordigen worden, als zij niet worden teruggestuurd, eigendom van de gemeente.

4. De gemeentesecretaris legt een register aan van de geschenken met een geschatte waarde van meer dan € 50. In het register is aangegeven welke bestemming de gemeente hieraan heeft gegeven. Het register is openbaar.

5. Geschenken worden niet op het huisadres ontvangen. Indien dit onverwacht toch aan de orde is, wordt dit gemeld aan de gemeentesecretaris.

Artikel 3.9

1. De burgemeester respectievelijk de wethouder accepteert geen lunches, diners, recepties en

andere uitnodigingen die door anderen betaald of georganiseerd worden, tenzij dat behoort tot de uitoefening van de functie of de aanwezigheid beschouwd kan worden als functioneel.

2. Bij twijfel legt de burgemeester respectievelijk de wethouder de uitnodiging ter bespreking voor aan burgemeester en wethouders.

Artikel 3.10

1. Invitaties voor excursies, evenementen en buitenlandse reizen voor rekening van anderen dan de gemeente legt de burgemeester respectievelijk de wethouder vooraf ter bespreking voor aan burgemeester en wethouders.

2. De burgemeester, onderscheidenlijk de wethouder maakt de excursies en evenementen die hij heeft aanvaard openbaar binnen één week nadat de excursie, onderscheidenlijk het evenement heeft plaatsgevonden. Indien de kosten een geschat bedrag van € 50 overstijgen wordt ook openbaar gemaakt wie deze kosten voor zijn rekening heeft genomen.

3. De informatie over buitenlandse reizen voor rekening van derden wordt binnen één week na terugkeer in Nederland opgenomen in het register, bedoeld in artikel 3.12, vierde lid.

Paragraaf 3.4 Gebruik van voorzieningen van de gemeente

Artikel 3.11

1. Het bestuursorgaan richt de financiële- en administratieve organisatie zodanig in dat er een getrouw beeld mogelijk is van de juistheid en rechtmatigheid van de uitgaven en hanteren heldere procedures over de wijze waarop functionele uitgaven rechtstreeks in rekening worden gebracht of kunnen worden gedeclareerd bij de gemeente.

2. De burgemeester respectievelijk de wethouder verantwoordt zich over zijn gebruik van de voorzieningen volgens de in het kader van het eerste lid vastgestelde regels en procedures.

Artikel 3.12

1. De burgemeester respectievelijk de wethouder meldt het voornemen tot een buitenlandse dienstreis aan burgemeester en wethouders. Hij verschaft daarbij informatie over het doel en de duur van de reis, de bijbehorende beleidsoverwegingen, de samenstelling van het gezelschap dat meereist en de geraamde kosten.

2. Indien de burgemeester, onderscheidenlijk de wethouder voornemens is dan wel naderhand besluit om de buitenlandse reis voor privédoeleinden te verlengen, wordt dit aan burgemeester en wethouders gemeld. De extra kosten van de verlenging komen daarbij volledig voor eigen rekening.

3. Burgemeester en wethouders betreft alle aspecten in de besluitvorming en informeert het presidium zo spoedig mogelijk over het genomen besluit.

4. De gemeentesecretaris legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar. Artikel 3.13

Voor de toepassing van artikel 3.12 wordt onder buitenlandse dienstreis niet verstaan een dienstreis naar een Europese instelling of een dienstreis naar een buurgemeente in het buitenland.

Artikel 3.14

De burgemeester respectievelijk een wethouder declareert geen kosten die reeds op andere wijze worden vergoed.

Artikel 3.15

Gebruik van voorzieningen en eigendommen van de gemeente ten eigen bate of ten bate van derden is niet toegestaan, tenzij hier andere afspraken over gemaakt zijn.

Hoofdstuk 4 Uitvoering gedragscode

Artikel 4.1

De gemeenteraad bevordert de eenduidige interpretatie van deze gedragscode. Ingeval van leemtes en onduidelijkheden in de gedragscode voorzien zij daarin.

Artikel 4.2

1. Op voorstel van de burgemeester maakt de gemeenteraad in ieder geval afspraken over:
 - a. de periodieke bespreking van het onderwerp integriteit in het algemeen en van de gedragscode in het bijzonder;
 - b. de aanwijzing van contactpersonen of aanspreekpunten integriteit;
 - c. de processtappen die worden gevolgd ingeval van integriteitsafwegingen en (een vermoeden van) een integriteitschending door een politieke ambtsdrager van de gemeente.
2. De afspraken, bedoeld in het eerste lid, maken deel uit van deze gedragscode.

Hoofdstuk 5 Slotbepalingen

Artikel 5.1

1. Deze gedragscode treedt in werking op de dag na de bekendmaking hiervan.
2. De Gedragscode voor de bestuurders van Horst aan de Maas, vastgesteld op 23 februari 2010, wordt ingetrokken.
3. Deze gedragscode wordt aangehaald als: Gedragscode bestuurders gemeente Horst aan de Maas. Voor de burgemeester geldt deze meld- verplichting niet voor ambtshalve nevenfuncties (artikelen 41b en 67 Gemeentewet).
 - Openbaarmaking nevenfuncties: bestuurders maken openbaar welke nevenfuncties zij vervullen. Voor burgemeesters zijn ambtshalve nevenfuncties daarvan uitgezonderd. De lijst met nevenfuncties ligt ter inzage op het gemeentehuis (artikelen 41b en 67 Gemeentewet).
 - Openbaarmaking inkomsten nevenfuncties: fulltime bestuurders maken hun inkomsten uit nevenfuncties openbaar; de opgave van neveninkomsten wordt ter inzage gelegd op het gemeentehuis, uiterlijk 1 april na het jaar waarin de inkomsten zijn genoten (artikelen 41b en 67 Gemeentewet).
 - Verrekening inkomsten nevenfuncties: bestuurders mogen geen vergoedingen ontvangen voor ambtshalve nevenfuncties; die worden in de gemeentekas gestort. Voor fulltime bestuurders is geregeld dat de inkomsten uit andere nevenfuncties voor een deel worden verrekend, volgens dezelfde verrekenings-systematiek als voor leden van de Tweede Kamer (artikelen 44 en 66 Gemeentewet).

Toelichting

Artikelen 3.1.1 en 3.1.2

Zoals uit het opgenomen wettelijk kader blijkt, zijn er enkele verschillen in de wetgeving t.a.v. de openbaarmaking van (inkomsten uit) nevenfuncties tussen de burgemeester enerzijds en wethouders anderzijds. De nadere invulling daarvan in 3.1.1 en 3.1.2 is in lijn hiermee dan ook niet exact gelijk.

Artikelen 3.3 en 3.4

In deze bepalingen is de zogenaamde 'draaideurconstructie' geregeld. In 3.3 gedurende 1 jaar na aftreden de uitsluiting van betaalde werkzaamheden ten behoeve van de gemeente en in 3.4 de uitsluiting van benoeming als commissaris of bestuurslid van een 'verbonden partij', ofwel, kort samengevat, van een organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Hiermee wordt mogelijke vriendjespolitiek voorkomen en het risico op verstrengeling van persoonlijke en functionele belangen vermeden.

Het begrip 'verbonden partij' is ontleend aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Daarin staat dat een verbonden partij een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie is waarin de provincie of gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een financieel belang wordt gedefinieerd als een aan de betrokken organisatie ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien die organisatie failliet gaat, onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de organisatie haar verplichtingen niet nakomt. En onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Aanvaarding van een dienstbetrekking bij de voormalige gemeente is niet uitgesloten. Dat kan van belang zijn in het kader van de re-integratie van de voormalige bestuurder en ter voorkoming van uitkeringslasten voor de gemeente. Uiteraard dienen daarbij de regels van werving en selectie en aanstelling te gelden die er voor iedereen zijn die bij de gemeente gaat solliciteren. De draaideurconstructie geldt natuurlijk niet bij aanvaarding van het raadslidmaatschap.

Het bepaalde in artikel 3.2, eerste lid, (vooruitlopen op een nieuwe functie na aftreden) geldt uiteraard evenzeer voor een functie bij de voormalige gemeente.

Paragraaf 3.2 Informatie

Wettelijk kader Informatieplicht

Burgemeester en wethouders en elk van zijn leden zijn verplicht alle inlichtingen te geven die de volksvertegenwoordiging nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak. Het betreft zowel een actieve als een passieve informatieplicht. Ook als individuele volksvertegenwoordigers informatie vragen zal die informatie aan de volksvertegenwoordiging moeten worden verstrekt. De informatie kan alleen worden geweigerd als die in strijd is met het openbaar belang (artikelen 169 en 180 Gemeentewet).

Het Reglement van Orde voor de gemeenteraad kan bepalingen bevatten die betrekking hebben op informatieverstrekking en de omgang met informatie.

Geheimhouding

- Een ieder die is betrokken bij de uitvoering van de taak van een bestuursorgaan en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot mededeling verplicht of uit zijn taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit (artikel 2:5 Algemene wet bestuursrecht).
- Burgemeester en wethouders kunnen op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur, geheimhouding opleggen. Ook de burgemeester heeft die bevoegdheid. De geheimhoudingsplicht moet worden bevestigd door de volksvertegenwoordiging. Ook de gemeenteraad onderscheidenlijk (de voorzitter van) een commissie kan geheimhouding opleggen

(artikelen 25, 55 en 86 Gemeentewet).

•Het schenden van de geheimhoudingsplicht is een misdrijf (artikel 272 Wetboek van Strafrecht).

Toelichting

Artikel 3.5

Het is belangrijk de juiste maatregelen te treffen om te voorkomen dat onbevoegden vertrouwelijke en/of geheime gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen. Daarbij moet in de digitale setting worden gedacht aan de beveiliging van de computer, smartphones e.d. met wachtwoorden en het niet onbeheerd achterlaten van USB-sticks met vertrouwelijke/geheime informatie.

Artikel 3.7

Uitlatingen (ook toezeggingen etc.) in het publieke domein gedaan via corporate of private accounts van sociale media kunnen niet alleen het aanzien van de bestuurder of het openbaar bestuur beïnvloeden maar kunnen – wanneer ambtgerelateerd - ook een bindende werking hebben. Door het laagdrempelige en informele karakter van sociale media is het des te meer van belang om zorgvuldigheid te betrachten bij het gebruik van sociale media.

Paragraaf 3.3 Omgang met geschenken en uitnodigingen

Wettelijk kader Afleggen eed of belofte

De eed of belofte die op grond van de artikelen 41a en 65 van de Gemeentewet moet worden afgelegd heeft onder meer betrekking op het geven, aannemen of beloven van giften, gunsten of geschenken. Zie voor de wetstekst inzake de eed of belofte het wettelijk kader onder 2 voor de bepalingen ter voorkoming van belangen- verstrengeling.

Toelichting

Artikel 3.8

In de gedragscode is uitgangspunt dat geschenken, faciliteiten en diensten niet worden geaccepteerd als hiermee de onafhankelijke positie van de bestuurder kan worden beïnvloed. Dat is in ieder geval aan de orde in onderhandelingsituaties. Is daarvan geen sprake dan kunnen om praktische redenen incidentele kleine geschenken (met een geschatte waarde van € 50 of minder) door de bestuurder worden aanvaard, echter in beginsel niet op het huisadres. Duurdere geschenken worden niet aanvaard. Zij worden teruggestuurd of eigendom van de gemeente die zorgt voor een goede bestemming van het geschenk. In een openbaar register worden opgenomen welke geschenken van meer dan € 50 de gemeente heeft aanvaard en welke bestemming daaraan is gegeven.

Artikel 3.9

Dit geldt ook als het gaat om werkbezoeken.

Artikel 3.10

Het gaat hier om excursies en evenementen die betrokkene als burgemeester, onderscheidenlijk als wethouder aanvaardt. Excursies en evenementen in de hoedanigheid van lid van een politieke partij vallen hier dus niet onder.

Bij de artikelen 3.9 en 3.10 dienen eveneens als afwegingskader de motieven van de uitnodigende partij beoordeeld te worden. Het kan en mag er niet om gaan de onafhankelijke positie van de bestuurders te beïnvloeden.

Paragraaf 3.4

Gebruik van voorzieningen van de gemeente

Wettelijk kader Geen andere inkomsten:

Een bestuurder geniet geen andere vergoedingen ten laste van de gemeente dan die bij of krachtens wet toegestaan zijn (artikelen 44 en 66 Gemeentewet).

Procedure van declaratie:

Er zijn voor wethouders voorschriften opgenomen in de gemeentelijke verordening over de wijze van declaratie (inclusief het overleggen van bewijsstukken) van vooruit betaalde (zakelijke) kosten en over rechtstreekse facturering van (zakelijke) kosten bij de gemeente.

Buitenlandse dienstreis voor wethouders:

Als de wethouder in het gemeentelijk belang een reis buiten Nederland maakt, worden de in redelijkheid gemaakte noodzakelijke reis- en verblijfkosten vergoed. Voor een reis in het gemeentelijk belang buiten Nederland, niet zijnde een reis naar een Europese instelling, is vooraf toestemming van burgemeester en wethouders vereist. De gemeenteraad kan aan deze toestemming voorwaarden verbinden.

Toelichting

Artikel 3.11

Aan bestuurders worden rechtspositionele voorzieningen, vergoedingen en andere verstrekkingen geboden die een goed functioneren van de bestuurders mogelijk maken.

- a. in beginsel worden voorzieningen en verstrekkingen in bruikleen ter beschikking gesteld;
- b. indien een voorziening of verstrekking niet in bruikleen ter beschikking kan worden gesteld, wordt de factuur direct ten laste van de begroting van het bestuursorgaan betaald;
- c. het vergoeden van voorzieningen en verstrekkingen achteraf door het indienen van declaraties, wordt tot een minimum beperkt;
- d. voorzieningen, verstrekkingen en declaraties worden per kwartaal openbaar gemaakt op internet. Uitgangspunt is hier dat zo weinig mogelijk uitgaven door de bestuurder zelf worden gedaan via zijn of haar privérekening. Geldstromen tussen de rekening van het bestuursorgaan en de persoonlijke rekening van de bestuurder maken een zwaardere controle op de uitgaven noodzakelijk.

De bestuurder zal zich uiteraard nauwgezet moeten houden aan de regels en procedures die er met het oog hierop voor hem/haar gelden.

Artikelen 3.12

Uitgangspunten zijn hier eigen verantwoordelijkheid, transparantie en bereidheid om verantwoording af te leggen. De beoordeling van de noodzaak van de buitenlandse dienstreis ligt uiteindelijk bij burgemeester en wethouders.

Ingevolge artikel 3.13 gelden de bepalingen van de artikelen 3.12 niet voor de meer reguliere (buitenlandse) dienstreizen naar een Europese instelling of een dienstreis naar een buurgemeente in het buitenland. Voor dergelijke (buitenlandse) reizen vormen deze bepalingen wel een belangrijke richtsnoer. Buitenlandse reizen die worden gemaakt ten behoeve van de politieke partij zijn geen 'dienstreizen' en vallen dus niet onder artikel 3.12 en komen niet ten laste van de gemeente.

Artikel 3.15

Stelregel is dat privé gebruik van gemeentelijke voorzieningen niet is toegestaan. Wel hebben organisaties mogelijk een specifieke regeling die privégebruik van bedrijfsmiddelen reguleert, zoals privégebruik van een mobiele telefoon.

Hoofdstuk 4 Uitvoering gedragscode

Toelichting

Artikel 4.1

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan en als zodanig verantwoordelijk voor de inhoud van de gedragscode, voor een eenduidige interpretatie daarvan en voor wijziging/aanvulling daarvan bij onduidelijkheden of leemtes.

Artikel 4.2

De Gemeentewet verplicht de gemeenteraad om voor zichzelf en voor de bestuurders een gedragscode vast te stellen.

Aanvullend op de wettelijke regels die gelden voor politieke ambtsdragers, bevat de gedragscode een aantal materiële normen waaraan de politieke ambtsdragers zich committeren.

De burgemeester krijgt de wettelijke taak om de bestuurlijke integriteit van zijn of haar gemeente te bevorderen. Hiermee is de verantwoordelijkheid voor de portefeuille 'integriteit' duidelijk belegd. De wettelijke bepalingen bieden de ruimte om naar gelang de situatie handelend op te treden, waarbij niet alleen gedacht moet worden aan het optreden bij incidenten.

Belangrijk onderdeel is ook de preventie: ervoor te zorgen dat integriteit en integriteitsbewustzijn in de bestuurlijke gremia een plek krijgen en daarbij afspraken te maken over een regelmatige bespreking van het thema integriteit, zowel met de volksvertegenwoordiging als binnen het bestuur. De burgemeester hoeft hier niet alleen voor te staan. Een daartoe aangewezen contactpersoon of vertrouwenspersoon bijvoorbeeld de griffier kan hier in relatie tot de gemeenteraad eveneens een belangrijke rol in spelen. Goed denkbaar is ook dat de gemeenteraad met de burgemeester nadere afspraken maakt over de werkwijze die wordt gevolgd ingeval zich een incident of een vermoeden van een integriteitsschending voordoet. Dat geeft houvast en rust op het moment dat er gehandeld dient te worden.

Al deze processuele en procedurele afspraken kunnen onderdeel uitmaken van de gedragscode. De onderwerpen, genoemd in artikel 4.2, eerste lid, zijn niet uitputtend.

De griffier,
mr. R.J.M. Poels

Modelgedragscode Integriteit (dagelijkse)
bestuurders in gemeenten, provincies en
waterschappen

[De raad van de gemeente OF Provinciale staten van OF Het algemeen bestuur van] [naam gemeente
OF provincie
OF waterschap];

Gelezen het voorstel van [burgemeester en wethouders OF gedeputeerde staten OF het dagelijks
bestuur van] van
[datum en nummer];

Gelet op de artikelen [41c, tweede lid, en 69, tweede lid, van de Gemeentewet OF 40c, tweede lid,
en 68, tweede lid, van

de Provinciewet OF 33, derde lid, en 45 van de Waterschapswet];

[gezien het advies van [naam commissie];]

besluit[en] vast te stellen de Gedragscode integriteit [burgemeester en wethouders OF
commissaris van de Koning en gedeputeerden OF voorzitter en overig leden van het dagelijks
bestuur] [naam gemeen-
te OF provincie OF waterschap en eventueel jaartal]

Inleiding

Deze inleiding maakt integraal onderdeel uit van deze gedragscode.

Goed bestuur is integer bestuur. Daarmee is integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid van de
individuele politieke

ambtsdragers, maar een gezamenlijk belang dat de hele organisatie en het hele bestuur in al zijn
geledingen aangaat.

De gedragscode richt zich daarom zowel tot de individuele politieke ambtsdragers als tot de
bestuursorganen. Ons

democratische systeem en de democratische processen kunnen niet zonder integer functionerende
organen en func-

tionarissen. Integriteit van politieke ambtsdragers verwijst naar de zorgvuldigheid die politieke
ambtsdragers moeten

betrachten bij het invullen van hun rol in de democratische rechtsstaat. Dat betekent de
verantwoordelijkheid nemen

die met de functie samenhangt en bereid zijn verantwoording af te leggen, aan collega-bestuurders
en/of (leden van)

de volksvertegenwoordiging en bovenal aan de burger. In de democratische rechtsstaat dient een
ieder zich te houden

aan de wetten en regels die op democratische wijze zijn vastgesteld. Dat geldt zeker voor de politieke
ambtsdragers

die (mede)verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming van die wetten en regels. Zonder dat zal het
vertrouwen in de

democratische rechtsstaat worden ondermijnd en het draagvlak voor de naleving van de wetten en
regels verdwijnen.

Vertrekpunt voor de politieke ambtsdrager is dan ook de eed of gelofte die de politieke ambtsdrager
bij de ambtsaan-
vaarding afl

Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook op de onderlinge omgangsvormen. Een

respectvolle omgang met burgers en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en medewerkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van groot belang. De volksvertegenwoordiging stelt zowel voor de eigen leden als voor de dagelijkse bestuurders (voorzitter en overige leden van het dagelijks bestuur) een gedragscode vast. Dat is zo vastgelegd in de [Gemeentewet OF Provinciewet OF Waterschapswet]. De gedragscode is richtsnoer voor het handelen van individuele politieke ambtsdragers en heeft tot doel hen te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid voor de integriteit van het openbaar bestuur. Voor de twee groepen van politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers en dagelijkse bestuurders) is er een afzonderlijke gedragscode. Onderhavige gedragscode heeft betrekking op de dagelijkse bestuurders: de [burgemeester OF commissaris van de Koning OF waterschapvoorzitter] en de [wethouders OF gedeputeerden OF leden van het dagelijks bestuur van het waterschap]. Veel bepalingen zijn voor dagelijkse bestuurders en volksvertegenwoordigers gelijk. Er zijn ook verschillen. Die hebben te maken met de staatsrechtelijke posities en met de voor hen geldende wettelijke (integriteits)regels. [De gemeenteraad is OF Provinciale staten zijn OF Het algemeen bestuur van het waterschap is] een politiek orgaan. In de volksvertegenwoordigingen worden specifieke of (partij-)politieke belangen ingebracht voor het algemeen belang van [de gemeente OF de provincie OF het waterschap]. Deze politieke ambtsdragers krijgen het mandaat van hun kiezers en de gedragscode dient de vervulling van het kiezersmandaat te ondersteunen. Het handelen van het dagelijks bestuur en van de bestuurders staat ten dienste van [de gemeente OF de provincie OF

79

Toelichting

Artikel 6.1

[De gemeenteraad OF provinciale staten OF Het algemeen bestuur] [is OF zijn] het hoogste bestuursorgaan en als zodanig verantwoordelijk voor de inhoud van de gedragscode, voor een eenduidige interpretatie daarvan en voor wijziging/aanvulling daarvan bij onduidelijkheden of leemtes.

Artikel 6.2

De [Gemeentewet OF Provinciewet OF Waterschapswet] verplicht [de gemeenteraad OF provinciale staten OF het algemeen bestuur] om voor zichzelf en voor de bestuurders een gedragscode vast te stellen.

Aanvullend op de wettelijke regels die gelden voor politieke ambtsdragers, bevat de gedragscode een

aantal materiële normen waaraan de politieke ambtsdragers zich committeren.

De [burgemeester OF commissaris van de Koning OF waterschapvoorzitter] krijgt de wettelijke taak om de bestuurlijke integriteit van zijn of haar [gemeente OF provincie OF waterschap] te bevorderen. Hiermee is de verantwoordelijkheid voor de portefeuille 'integriteit' duidelijk belegd. De wettelijke bepalingen bieden de ruimte om naar gelang de situatie handelend op te treden, waarbij niet alleen gedacht moet worden aan het optreden bij incidenten.

Belangrijk onderdeel is ook de preventie: ervoor te zorgen dat integriteit en integriteitsbewustzijn in de

bestuurlijke gremia een plek krijgen en daarbij afspraken te maken over een regelmatige bespreking van het thema integriteit, zowel met de volksvertegenwoordiging als binnen het bestuur. De [burgemeester OF commissaris van de Koning OF waterschapvoorzitter] hoeft hier niet alleen voor te staan. Een daartoe aangewezen contactpersoon of vertrouwenspersoon (bijvoorbeeld de [griffi OF secretaris-directeur]) kan hier in relatie tot [de gemeenteraad OF provinciale staten OF het algemeen bestuur]

eveneens een belangrijke rol in spelen.

Goed denkbaar is ook dat [de gemeenteraad OF provinciale staten OF het algemeen bestuur] met de [burgemeester OF commissaris van de Koning OF waterschapvoorzitter] nadere afspraken [maakt OF maken] over de werkwijze die wordt gevolgd ingeval zich een incident of een vermoeden van een integriteitsschending voordoet. Dat geeft houvast en rust op het moment dat er gehandeld dient te worden.

Al deze processuele en procedurele afspraken kunnen onderdeel uitmaken van de gedragscode. De onderwerpen, genoemd in artikel 6.2, eerste lid, zijn niet uitputtend.

79

80

Modelgedragscode Integriteit

volksvertegenwoordigers in gemeenten,
provincies en waterschappen

[De raad van de gemeente OF Provinciale staten van OF Het algemeen bestuur van] [naam gemeente
OF provincie

OF waterschap];

gelezen het voorstel van [burgemeester en wethouders OF gedeputeerde staten OF het dagelijks
bestuur] van [datum

en nummer];

gelet op artikel [15, derde lid, van de Gemeentewet OF 15, derde lid, van de Provinciewet OF 33,
derde lid, van de Wa-

terschapswet];

[gezien het advies van [naam commissie];]

besluit[en] vast te stellen de Gedragscode integriteit [raadsleden OF statenleden OF leden van het
algemeen bestuur]

[naam gemeente OF provincie OF waterschap en eventueel jaartal].

Inleiding

Deze inleiding maakt integraal onderdeel uit van deze gedragscode.

Goed bestuur is integer bestuur. Daarmee is integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid van de
individuele politieke

ambtsdragers, maar een gezamenlijk belang dat de hele organisatie en het hele bestuur in al zijn geledingen aangaat.

De gedragscode richt zich daarom zowel tot de individuele politieke ambtsdragers als tot de bestuursorganen. Ons

democratische systeem en de democratische processen kunnen niet zonder integer functionerende organen en func-

tionarissen. Integriteit van politieke ambtsdragers verwijst naar de zorgvuldigheid die politieke ambtsdragers moeten

betrachten bij het invullen van hun rol in de democratische rechtsstaat. Dat betekent de verantwoordelijkheid nemen

die met de functie samenhangt en bereid zijn verantwoording af te leggen, aan collega-bestuurders en/of (leden van)

de volksvertegenwoordiging en bovenal aan de burger. In de democratische rechtsstaat dient eenieder zich te houden

aan de wetten en regels die op democratische wijze zijn vastgesteld. Dat geldt zeker voor de politieke ambtsdragers

die (mede)verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming van die wetten en regels. Zonder dat zal het vertrouwen in de

democratische rechtsstaat worden ondermijnd en het draagvlak voor de naleving van de wetten en regels verdwijnen.

Vertrekpunt voor de politieke ambtsdrager is dan ook de eed of gelofte die de politieke ambtsdrager bij de ambtsaan-

vaarding afl

Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle om-

gang met burgers en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en mede-

werkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van groot belang.

De volksvertegenwoordiging stelt zowel voor de eigen leden als voor de dagelijkse bestuurders (voorzitter en overige

leden van het dagelijks bestuur) een gedragscode vast. Dat is zo vastgelegd in de [Gemeentewet OF Provinciewet OF

Waterschapswet]. De gedragscode is richtsnoer voor het handelen van individuele politieke ambtsdragers en heeft tot

doel hen te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid voor de integriteit van het openbaar bestuur.

Voor de twee groepen van politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers en dagelijkse bestuurders) is er een af-

zonderlijke gedragscode. Onderhavige gedragscode heeft betrekking op de volksvertegenwoordigers: [raadsleden OF

statenleden OF leden van het algemeen bestuur van het waterschap]. Veel bepalingen zijn voor de volksvertegenwoor-

digers en de dagelijkse bestuurders gelijk. Er zijn ook verschillen. Die hebben te maken met de staatsrechtelijke posities

en met de voor hen geldende wettelijke (integriteits)regels. [De gemeenteraad is OF Provinciale

staten zijn OF Het algemeen bestuur van het waterschap is] een politiek orgaan. In de volksvertegenwoordigingen worden specifi of (partij-)politieke belangen ingebracht voor het algemeen belang van [de gemeente OF de provincie OF het waterschap]. Deze politieke ambtsdragers krijgen het mandaat van hun kiezers en de gedragscode dient de vervulling van het kiezersmandaat te ondersteunen. Het handelen van het dagelijks bestuur en van de bestuurders staat ten dienste van [de gemeente OF de provincie OF het waterschap]. De ambtsdragers aan wie en de organen waaraan het dagelijks bestuur is opgedragen, zijn over hun

80

81

bestuurlijke handelen en over hun functioneren verantwoording schuldig aan de volksvertegenwoordigende organen. Aan het dagelijks bestuur en de bestuurders worden ook in de gedragscode bijzondere eisen gesteld om optimale openheid en controleerbaarheid mogelijk te maken. Het rechtskarakter van de gedragscode is dat van een interne regeling, als nadere invulling en concretisering van de wettelijke regels. De gedragscode bevat in aanvulling op wettelijke regels gedragsnormen en regels over procedures die de transparantie van het handelen van politieke ambtsdragers evenals van de besluitvorming over en de naleving van de normen vergroten. Zij vormt een beoordelingskader en leidraad bij twijfel, vragen en discussies. Het niet naleven van de gedragscode heeft geen rechtsgevolgen. Sprake is van zelfbinding. De regels worden in gezamenlijk debat vastgesteld door de politieke ambtsdragers zelf. In dit licht moeten de regels in de code worden gezien. Dat maakt de gedragscode evenwel niet vrijblijvend. De volksvertegenwoordigers kunnen daarop worden aangesproken en zij dienen zich over de naleving ervan te verantwoorden. Het niet naleven van de gedragscode kan dus wel onderdeel worden van politiek debat en politieke gevolgen hebben. Integriteit is een thema dat betekenis krijgt in het handelen. Een integriteitsbeleid dat alleen op papier bestaat is slechts een dode letter. Daarom moet het handelen van politieke ambtsdragers regelmatig onderwerp van gesprek zijn, juist ook onderling, en ook daarbij geeft de gedragscode ondersteuning. De code en de voorgestelde registraties zijn instru-

menten. Integriteit is uiteindelijk niet in regels te vangen. In de woorden van de schrijver C.S. Lewis gaat het om 'doing the right thing, even when no one is watching'

Integer handelen kan alleen in een cultuur en organisatie waar ook de andere waarden van goed bestuur worden nastreefd. De Nederlandse Code voor Goed Openbaar Bestuur¹ benoemt een aantal kernwaarden van goed openbaar bestuur. Integriteit wordt hierin in één adem genoemd met openheid. 'Openheid en integriteit': "het bestuur is open en integer en maakt duidelijk wat het daaronder verstaat.

" De wetgeving (en de gedragscode in aanvulling hierop) bevat diverse voorschriften inzake openheid met het oog op de integriteit.

Die voorschriften hebben betrekking op openbaarmaking van nevenfuncties en/of neveninkomsten, van geschenken,

buitenlandse reizen, excursies en evenementen. De registraties in de codes zijn bedoeld om de transparantie te bevorderen die belangenverstrengeling en onverantwoord en/of onjuist gebruik van publieke middelen door politieke ambtsdragers moeten tegengaan. De politieke ambtsdrager is primair zelf verantwoordelijk voor zijn integriteit en hij zal zich daar in alle openheid over moeten verantwoorden.

De Nederlandse Code voor Goed Openbaar Bestuur verbindt openheid en integriteit met de kernwaarden participatie, behoorlijke contacten met burgers, doelgerichtheid en doelmatigheid, legitimiteit, lerend en zelfreinigend vermogen en verantwoording. Al deze kernwaarden klinken in verschillende mate door in de hierna volgende gedragscode.

1
De Nederlandse Code voor Goed Openbaar Bestuur (23 juni 2009) bevat basale beginselen van goed openbaar bestuur en is een informeel instrument dat een beroep doet op de eigen verantwoordelijkheid van besturen van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om gewetensvol invulling te geven aan hun taken en verantwoordelijkheden in het openbaar bestuur. De Code bevat geen juridisch afdwingbare normen.

81

82
Paragraaf 1 Algemene bepalingen
Wettelijke grondslag
[De gemeenteraad OF Provinciale staten OF Het algemeen bestuur] [stelt OF stellen] een gedragscode vast voor hun leden [artikel 15, derde lid, Gemeentewet OF artikel 15, derde lid, Provinciewet OF

arti-

kel 33, derde lid, Waterschapswet].

Artikel 1.1

Deze gedragscode geldt voor de [raadsleden OF statenleden OF leden van het algemeen bestuur], maar richt zich ook tot de bestuursorganen.

Artikel 1.2

Deze gedragscode is openbaar en via internet beschikbaar.

Paragraaf 2 Voorkomen van

belangenverstrengeling

Wettelijk kader

Afl

eed of belofte ([artikel 14 Gemeentewet OF artikel 14 Provinciewet OF artikel 34 Waterschapswet])

Alvorens hun functie te kunnen uitoefenen leggen de [raadsleden OF statenleden OF leden van het algemeen bestuur] in de vergadering, in handen van de voorzitter, de volgende eed (verklaring en belofte) af: "Ik zweer (verklaar) dat ik om tot [raadslid OF Statenlid OF lid van het algemeen bestuur] benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige

gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer (verklaar en beloof) dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aanne-

men. Ik zweer (beloof) dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als [raadslid OF Statenlid OF lid van het algemeen bestuur] naar eer en geweten zal vervullen.

"

Persoonlijke belangen

- Een lid van een volksvertegenwoordiging neemt niet deel aan de stemming over
- een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
- de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij hoort

([artikel 28 Gemeentewet OF artikel 28 Provinciewet OF artikel 38a Waterschapswet]).

- Het bestuursorgaan waakt ertegen dat tot het bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben, de besluitvorming beïnvloeden (artikel 2:4, tweede lid, Algemene wet bestuursrecht).

Incompatibiliteiten en nevenfuncties

- Verboden overeenkomsten/handelingen: volksvertegenwoordigers mogen in geschillen, waar [de gemeente(bestuur) OF de provincie(bestuur) OF het waterschap(sbestuur)] partij is, niet als advocaat, adviseur of gemachtigde werkzaam zijn. Zij mogen bepaalde overeenkomsten, waar [de gemeente OF de provincie OF het waterschap] bij betrokken is, niet rechtstreeks of middellijk aangaan. Van verboden overeenkomsten kan ontheffing worden verleend

([artikel 15, eerste en tweede lid, Gemeentewet OF artikel 15, eerste en tweede lid, Provinciewet OF artikel 33, eerste en tweede lid, Waterschapswet]).

Op overtreding staat uiteindelijk de sanctie van schorsing en vervallenverklaring van het lidmaatschap van de volksvertegenwoordiging (artikelen X7, X7a en X8 Kieswet).

- Onverenigbaarheid van functies: het zijn van volksvertegenwoordiger sluit het hebben van een aantal andere functies uit ([artikel 13 Gemeentewet OF artikel 13 Provinciewet OF artikel 31 Waterschapswet]). Dat leidt er uiteindelijk toe dat betrokkene ophoudt lid te zijn van de volksvertegenwoordiging (artikel X1 Kieswet).

- Openbaarmaking nevenfuncties: volksvertegenwoordigers maken openbaar welke nevenfuncties zij vervullen. De lijst met nevenfuncties ligt ter inzage op [het gemeentehuis OF het provinciehuis OF het waterschapshuis] ([artikel 12 Gemeentewet OF artikel 11 Provinciewet OF artikel 32 Waterschapswet]).

Artikel 2

1. Het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] levert de [griffi OF secretaris-directeur] de informatie

aan over de (neven)functies die openbaar gemaakt moeten worden bij aanvang van het [raadslidmaatschap OF sta-

tenlidmaatschap OF lidmaatschap van het algemeen bestuur]. Als gaande het lidmaatschap nieuwe (neven)functies

aanvaard worden of de omstandigheden met betrekking tot bestaande (neven)functies wijzigen, wordt de informatie

die hierop betrekking heeft binnen één week aangeleverd bij de [griffi OF secretaris-directeur].

2. De informatie betreft in ieder geval:

a de omschrijving van de (neven)functie;

b de organisatie voor wie de (neven)functie wordt verricht;

c of het al dan niet een (neven)functie betreft uit hoofde van het [raadslidmaatschap OF statenlidmaatschap OF

lidmaatschap van het algemeen bestuur]; en

d of de (neven)functie bezoldigd of onbezoldigd is.

3. De [griffi OF secretaris-directeur] legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar en

via internet beschikbaar.

Toelichting

Het betreft een uitwerking van de wettelijke verplichting om nevenfuncties openbaar te maken. De informatie wordt neergelegd in een openbaar register. Het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] is verantwoordelijk voor de tijdige aanlevering van de informatie en voor de actualiteit

daarvan.

Paragraaf 3

Informatie

Wettelijk kader

Informatieplicht

[Burgemeester en wethouders OF Gedeputeerde staten OF Het dagelijks bestuur van het

waterschap]

en elk van zijn leden zijn verplicht alle inlichtingen te geven die de volksvertegenwoordiging nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak. Het betreft zowel een actieve als een passieve informatieplicht.

Ook als individuele volksvertegenwoordigers informatie vragen zal die informatie aan de volksvertegenwoordiging moeten worden verstrekt.

De informatie kan alleen worden geweigerd als die in strijd is met het openbaar belang ([artikel 169 Gemeentewet OF artikel 167 Provinciewet OF artikel 89 Waterschapswet]).

Het Reglement van Orde voor [de gemeenteraad OF provinciale staten OF het algemeen bestuur van het waterschap] kan bepalingen bevatten die betrekking hebben op informatieverstrekking en de omgang met informatie.

84

Geheimhouding

- Een ieder die is betrokken bij de uitvoering van de taak van een bestuursorgaan en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot mededeling verplicht of uit zijn taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit (artikel 2:5 Algemene wet bestuursrecht).
- [Burgemeester en wethouders OF Gedeputeerde staten OF Het dagelijks bestuur van het waterschap] [kunnen OF kan] op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur, geheimhouding opleggen. Ook de [burgemeester OF commissaris van de Koning OF waterschapvoorzitter] heeft die bevoegdheid. De geheimhoudingsplicht moet worden bevestigd door de volksvertegenwoordiging. Ook [de gemeenteraad OF provinciale staten OF het algemeen bestuur van het waterschap], onderscheidenlijk (de voorzitter van) een commissie [kan OF kunnen] geheimhouding opleggen ([artikelen 25, 55 en 86 Gemeentewet OF artikelen 25, 55 en 91 Provinciewet OF artikelen 37 en 43 Waterschapswet]).
- Het schenden van de geheimhoudingsplicht is een misdrijf (artikel 272 Wetboek van Strafrecht).

Artikel 3.1

Het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] zorgt ervoor dat vertrouwelijke en geheime informatie

waarover hij beschikt veilig wordt bewaard.

Artikel 3.2

Het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] maakt niet ten eigen bate of ten bate van derden gebruik

van in de uitoefening van het ambt verkregen niet openbare informatie.

Toelichting

Artikel 3.1

Het is belangrijk de juiste maatregelen te treffen

om te voorkomen dat onbevoegden vertrouwelijke

en/of geheime gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen. Daarbij moet in de digitale

setting worden gedacht aan de beveiliging van de computer, smartphones e.d. met wachtwoorden

en

het niet onbeheerd achterlaten van USB-sticks met vertrouwelijke/geheime informatie.

Paragraaf 4 Omgang met geschenken en
uitnodigingen

Wettelijk kader

Afleggen eed of belofte

De eed of belofte die het [raadslid OF Statenlid OF lid van het algemeen bestuur] op grond van [artikel 14 van de Gemeentewet OF artikel 14 van de Provinciewet OF artikel 34 van de Waterschapswet] moet afl

heeft onder meer betrekking op het geven, aannemen of beloven van giften, gunsten of geschenken. Zie voor de wetstekst inzake de eed of belofte het wettelijk kader onder 2 voor de bepalingen ter voorkoming van belangenverstrengeling.

Artikel 4.1

1. Een [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] accepteert geen geschenken, faciliteiten en diensten als zijn onafhankelijke positie hierdoor kan worden beïnvloed.
 2. Onverminderd het eerste lid kan het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] incidentele geschenken die een geschatte waarde van ten hoogste € 50 vertegenwoordigen behouden.
 3. Geschenken die het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] uit hoofde van zijn ambt ontvangt en die een geschatte waarde van meer dan € 50 vertegenwoordigen worden, als zij niet worden teruggestuurd, eigendom van [de gemeente OF de provincie OF het waterschap].
 4. De [griffi OF secretaris-directeur] legt een register aan van de geschenken met een geschatte waarde van meer
- 84

85

dan € 50. In het register is aangegeven welke bestemming [de gemeente OF de provincie OF het waterschap] hier-

aan heeft gegeven. Het register is openbaar en via internet beschikbaar.

5. Geschenken worden niet op het huisadres ontvangen.

Artikel 4.2

1. Deelname aan excursies en evenementen voor rekening van anderen dan [de gemeente OF de provincie OF het waterschap] maakt het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] binnen één week na deelname openbaar. Daarbij wordt ook openbaar gemaakt wie de kosten voor zijn rekening heeft genomen.
2. De informatie is openbaar en via internet beschikbaar.

Artikel 4.3

1. Een [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] meldt de [griffi OF secretaris-directeur] de ondernemen buitenlandse reizen voor rekening van anderen dan [de gemeente OF de provincie OF het waterschap] binnen

één week na terugkeer in Nederland. Hij meldt in ieder geval het doel, de bestemming en de duur van de reis en wat daarvan de kosten waren.

2. De [griffi OF secretaris-directeur] legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar en via internet beschikbaar.

Toelichting

Artikel 4.1

In de gedragscode is uitgangspunt dat geschenken, faciliteiten en diensten niet worden geaccepteerd als hiermee de onafhankelijke positie van het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] kan worden beïnvloed. Dat is in ieder geval aan de orde in onderhandelingsituaties.

Is daarvan geen sprake dan kunnen om praktische redenen incidentele kleine geschenken (met een geschatte waarde van € 50 of minder) door het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] worden aanvaard, echter nooit op het huisadres. Duurdere geschenken worden niet aanvaard. Zij worden teruggestuurd of eigendom van [de gemeente OF de provincie OF het waterschap] [die OF dat] zorgt voor een goede bestemming van het geschenk. In een openbaar register worden opgenomen welke geschenken van meer dan € 50 [de gemeente OF de provincie OF het waterschap] heeft aanvaard en welke bestemming daaraan is gegeven.

Artikelen 4.2 en 4.3

Het gaat hier om excursies, evenementen en buitenlandse reizen die betrokkene als [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] aanvaardt. Excursies, evenementen en buitenlandse reizen

in de hoedanigheid van lid van een politieke partij vallen hier dus niet onder.

Paragraaf 5 Gebruik van voorzieningen van [de gemeente OF de provincie OF het waterschap]

Wettelijk kader

Procedure van declaratie (modelverordeningen VNG en IPO):

Er zijn voor [raadsleden OF statenleden] voorschriften opgenomen in de [gemeentelijke OF provinciale] verordening Rechtspositie over de wijze van declaratie (inclusief het overleggen van bewijsstukken)

van vooruit betaalde (zakelijke) kosten en over rechtstreekse facturering van (zakelijke) kosten.

Buitenlandse excursie of reis voor [raadsleden OF statenleden] (modelverordeningen VNG en IPO):

[De gemeenteraad OF Provinciale staten] [kan OF kunnen] een [raads- OF statencommissie] (of een delegatie daaruit) toestemming verlenen voor een excursie of reis naar het buitenland. Die excursie/ reis moet zijn georganiseerd door of vanwege de [gemeente OF provincie]. De in redelijkheid gemaak-

te reis- en verblijfkosten komen voor rekening van de [gemeente OF provincie].

[De gemeenteraad OF Provinciale staten] [kan OF kunnen] aan de toestemming voorwaarden verbinden.

85

86

Artikel 5.1

1. Het bestuursorgaan richt de financiële en administratieve organisatie zodanig in dat er een getrouw beeld mogelijk is van de juistheid en rechtmatigheid van de uitgaven en hanteren heldere procedures over de wijze waarop functionele uitgaven rechtstreeks in rekening worden gebracht of kunnen worden gedeclareerd bij [de gemeente OF de provincie OF het waterschap].
2. Het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] verantwoordt zich over zijn gebruik van de voorzieningen volgens de in het kader van het eerste lid vastgelegde regels en procedures.

Artikel 5.2

Een [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] declareert geen kosten die reeds op andere wijze worden vergoed.

Artikel 5.3

Gebruik van voorzieningen en eigendommen van [de gemeenten OF de provincie OF het waterschap] ten eigen bate of ten bate van derden is niet toegestaan, tenzij hier andere afspraken over gemaakt zijn.

Toelichting

Artikel 5.1

Aan [raadsleden OF statenleden OF leden van het algemeen bestuur] worden rechtspositionele voorzieningen, vergoedingen en andere verstrekkingen geboden die een goed functioneren van de volksvertegenwoordigers mogelijk maken. Wat betreft de uitwerking van de principes van dit stelsel zou kunnen worden aangesloten bij de werkwijze in het Voorzieningenbesluit dat geldt voor ministers en staatssecretarissen:

- a in beginsel worden voorzieningen en verstrekkingen in bruikleen ter beschikking gesteld;
- b indien een voorziening of verstrekking niet in bruikleen ter beschikking kan worden gesteld, wordt de factuur direct ten laste van de begroting van het bestuursorgaan betaald;
- c het vergoeden van voorzieningen en verstrekkingen achteraf door het indienen van declaraties, wordt tot een minimum beperkt;
- d voorzieningen, verstrekkingen en declaraties worden maandelijks openbaar gemaakt op internet. Uitgangspunt is hier dat zo weinig mogelijk uitgaven door de volksvertegenwoordiger zelf worden gedaan via zijn of haar privérekening. Geldstromen tussen de rekening van het bestuursorgaan en de persoonlijke rekening van de volksvertegenwoordiger maken een zwaardere controle op de uitgaven noodzakelijk.

Het [raadslid OF statenlid OF lid van het algemeen bestuur] zal zich uiteraard nauwgezet moeten houden aan de regels en procedures die er met het oog hierop voor hem of haar gelden.

Artikel 5.3

Stelregel is dat privégebruik van [gemeentelijke voorzieningen OF provinciale voorzieningen OF voorzieningen van het waterschap] niet is toegestaan. Wel hebben organisaties mogelijk een specifieke regeling die privégebruik van bedrijfsmiddelen reguleert, zoals privégebruik van een mobiele telefoon.

Paragraaf 6 Uitvoering gedragscode

Artikel 6.1

[De gemeenteraad OF Provinciale staten OF Het algemeen bestuur] [bevordert OF bevorderen] de eenduidige interpretatie van deze gedragscode. Ingeval van leemtes en onduidelijkheden in de gedragscode voorzien zij daarin.

Artikel 6.2

1. Op voorstel van de [burgemeester OF commissaris van de Koning OF waterschapvoorzitter] [maakt OF maken] [de gemeenteraad OF provinciale staten OF het algemeen bestuur] in ieder geval afspraken over:
 - a de periodieke bespreking van het onderwerp integriteit in het algemeen en van de gedragscode in het bijzonder;
 - b de aanwijzing van contactpersonen of aanspreekpunten integriteit;
 - c de processtappen die worden gevolgd ingeval van een vermoeden van een integriteitschending door een politieke ambtsdrager van [de gemeente OF de provincie OF het waterschap].
2. De afspraken, bedoeld in het eerste lid, maken deel uit van deze gedragscode.

Toelichting

Artikel 6.1

[De gemeenteraad OF Provinciale staten OF Het algemeen bestuur] [is OF zijn] het hoogste bestuursorgaan en als zodanig verantwoordelijk voor de inhoud van de gedragscode, voor een eenduidige interpretatie daarvan en voor wijziging/aanvulling daarvan bij onduidelijkheden of leemtes.

Artikel 6.2

De [Gemeentewet OF Provinciewet OF Waterschapswet] verplicht [de gemeenteraad OF provinciale staten OF het algemeen bestuur] om voor zichzelf en voor de bestuurders een gedragscode vast te stellen.

Aanvullend op de wettelijke regels die gelden voor politieke ambtsdragers, bevat de gedragscode een

aantal materiële normen waaraan de politieke ambtsdragers zich committeren.

De [burgemeester OF commissaris van de Koning OF waterschapvoorzitter] krijgt de wettelijke taak om de bestuurlijke integriteit van zijn of haar [gemeente OF provincie OF waterschap] te bevorderen. Hiermee is de verantwoordelijkheid voor de portefeuille 'integriteit' duidelijk belegd. De wettelijke bepalingen bieden de ruimte om naar gelang de situatie handelend op te treden, waarbij niet alleen gedacht moet worden aan het optreden bij incidenten.

Belangrijk onderdeel is ook de preventie: ervoor te zorgen dat integriteit en integriteitsbewustzijn in de

bestuurlijke gremia een plek krijgen en daarbij afspraken te maken over een regelmatige bespreking van het thema integriteit, zowel in de volksvertegenwoordiging als met het bestuur.

De [burgemeester OF commissaris van de Koning OF waterschapvoorzitter] hoeft hier niet alleen voor

te staan. Een daartoe aangewezen contactpersoon of vertrouwenspersoon (bijvoorbeeld de [griffi OF secretaris-directeur]) kan hier in relatie tot [de gemeenteraad OF provinciale staten OF het algemeen bestuur] eveneens een belangrijke rol in spelen. Goed denkbaar is ook dat de [gemeenteraad OF provinciale staten OF het algemeen bestuur] met de [burgemeester OF commissaris van de

Koning

OF waterschapvoorzitter] nadere afspraken [maakt OF maken] over de werkwijze die wordt gevolgd in geval zich een incident of een vermoeden van een integriteitsschending voordoet. Dat geeft houvast

en rust op het moment dat er gehandeld dient te worden.

Al deze processuele en procedurele afspraken kunnen onderdeel uitmaken van de gedragscode. De onderwerpen, genoemd in artikel 6.2, eerste lid, zijn niet uitputtend.

87

Colofon

Een gezamenlijke publicatie van

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten Het

Interprovinciaal Overleg

De Unie van Waterschappen

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Deze publicatie is digitaal beschikbaar op de websites van bovengenoemde organen

en tevens te downloaden op www.integriteitoverheid.nl en www.politiekeambtsdragers.nl

Maart 2016

Nr 91536

3e Gewijzigde druk maart 2016